

הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון – כהונה בוועדות אתיקה), התשפ"ד-2024 של

ח"כ שמחה רוטמן (פ/4321/25)

אתיקה ומשמעת בלשכת עורכי הדין

פרק ו' לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן – החוק) קובע הוראות בעניין אתיקה מקצועית ושיפוט משמעתית של עורכי דין. נוסף על קביעת כללים אתיים עקרוניים, קובע הפרק גם מה נחשב לעבירת משמעת (ס' 61), מי רשאי להגיש קובלנה (ס' 63), אופן פעולתו של בית הדין המשמעתית וסמכויותיו (ס' 65א, 66, 69א, 69ב ועוד), העונשים שניתן להטיל על נאשם שהורשע בעבירה משמעתית והחלטות שבית הדין רשאי לקבל בעניינו (ס' 68 ו-69), ועוד.

בנוסף, מכוח הוראות סעיף 109 לחוק, התקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין את כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986, שקובעים הסדרים מפורטים של אתיקה מקצועית בתחומים שונים הנוגעים להתנהלותם של עורכי הדין, שהפרתן נחשבת אף היא לעבירת משמעת (מכוח ס' 61(2) לחוק).

מוסדות המשמעת בלשכת עורכי הדין – תיקון מס' 32

חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 32), התשס"ח-2008 (להלן – תיקון מס' 32), שפורסם ב-3 ביולי 2008, ערך רפורמה מקיפה במערכת המוסדית של השיפוט המשמעתית שמקיימת לשכת עורכי הדין לפי החוק. הרפורמה התבססה על המלצותיה של הוועדה לבחינת הדין המשמעתית של עורכי הדין משנת 1995 ברשות השופט בדימוס שאול אלוני ("ועדת אלוני"), שעיקריה היו אלה:

מינוי חברי בתי הדין המשמעתיים – לפי המצב המשפטי שחל לפני תיקון 32, חברי בית הדין המשמעתית הארצי של הלשכה נבחרו בידי המועצה הארצית, וחברי בתי הדין המשמעתיים המחוזיים של הלשכה נבחרו בידי כלל חברי הלשכה הרשומים באותו מחוז. על שיטת בחירה זו נמתחה ביקורת, והמלצתה של ועדת אלוני היתה שכדי לקיים בלשכה מערכת דין משמעתית עצמאית, נפרדת ובלתי תלויה, שתהא מנותקת לגמרי מגורמים הנבחרים על בסיס סיעתי, יש להקים ועדת מינויים שתבחר את חברי בתי הדין המשמעתיים (הן הארצי והן המחוזיים).

הקמת ועדות אתיקה – אחת מהמלצותיה של ועדת אלוני היתה לקבוע כי הסמכות להגיש קובלנה לבית דין משמעתית, שהיתה נתונה קודם לתיקון מס' 32 לוועד המרכזי ולוועדים המחוזיים (שהם גורמים שנבחרו על בסיס סיעתי), תופקע מידיהם ותוקנה לוועדת האתיקה הארצית ולוועדות האתיקה המחוזיות. תפקידן של ועדות האתיקה יהיה לשמש כקובלים בבית הדין המשמעתית. ועדות האתיקה מורכבות מחברים שהם עורכי דין שממונים על ידי המועצה הארצית (לעניין ועדת האתיקה הארצית) או הוועד המחוזי (לעניין ועדת אתיקה מחוזית), באישור ועדת המינויים, ומחברים שהם נציגי ציבור שממונים על ידי ועדת המינויים.

פרקליטים – עוד נקבע בתיקון מס' 32, על בסיס המלצות ועדת אלוני, כי ועדת המינויים תמנה פרקליט ליד ועדת האתיקה הארצית וליד כל ועדת אתיקה מחוזית, שבידיו ירוכזו כל התלונות המוגשות באותו מחוז. הפרקליט יבדוק כל תלונה ויביאה לפני ועדת האתיקה, בצירוף המלצה להגיש קובלנה או לגנוז את התלונה. כמו כן הפרקליט ייצג את ועדת האתיקה לפני בתי הדין המשמעתיים.

הקמת ועדת מינויים – לשם יישום ההמלצות האמורות, תיקון מס' 32 הקים ועדת מינויים בת שבעה חברים שזה הרכבה: שופט בדימוס של בית המשפט העליון או נשיא בדימוס של בית משפט מחוזי שממנה שר המשפטים בהתייעצות עם ראש הלשכה – והוא היו"ר; שני חברי לשכה מהשירות המשפטי הציבורי שימנה שר המשפטים; שני חברי הלשכה שתבחר המועצה הארצית; ועוד שני חברי לשכה שתבחר המועצה הארצית (אם מדובר במינוי הנוגע למוסדות הארציים) או שיבחר הוועד המחוזי (אם מדובר במינוי הנוגע למוסדות המחוזיים).

תקופות כהונה והתיקון המוצע

ס' 14(ב) לחוק קובע, כי מי שכיהן כחבר בבית הדין המשמעתי הארצי **שלוש** תקופות בזו אחר זו – לא ימונה לתפקיד זה בתקופה הסמוכה לאחריו. מגבלה זהה נקבעה בס' 15(ב) לחוק גם לגבי מי שמכהן כחבר בבית דין משמעתי מחוזי¹. מנגד, בנוגע לחברות בוועדת אתיקה, סעיף 18(ו) לחוק קובע כי מי שחבר בוועדת אתיקה (ארצית או מחוזית) לא יכהן יותר **משתי** תקופות כהונה רצופות. הצעת החוק מבקשת להשוות את המגבלה על תקופות כהונה בוועדות אתיקה למגבלה על תקופות כהונה כחברי בית דין משמעתי, ולקבוע כי היא תעמוד על **שלוש** תקופות כהונה רצופות.

בדברי ההסבר להצעת החוק נטען, כי הצורך בתיקון נובע מעומס הפניות הייחודי שנוצר עקב המצב, בעקבות פניות רבות שקיבלו ועדות האתיקה אודות התבטאויות של עורכי דין שכללו הסתה לאלימות, גזענות והפליה, והצורך בטיפול באופן יעיל ורציף על ידי חברי הוועדות הנוכחיים שהם בעלי הידע הנדרש לטיפול בתלונות. כן נטען, כי בחירת חברי ועדת אתיקה חדשים בזמן לחימה עלול לפגוע במהלך הפעילות השגרתית של מוסדות הלשכה ובשוויון ההזדמנויות של חברי הלשכה שהמצב יקשה עליהם להיבחר לתפקיד בשל שירות מילואים, פינוי מהבית וכיוצא בזה.

נקודות לדיון

(1) הצורך בתיקון המוצע – כדי להבין טוב יותר את הצורך בתיקון המוצע, מוצע לוועדה לבחון את ההיבטים הבאים:

- ראשית, מוצע לוועדה לבקש נתונים באשר להיקף הפניות שקיבלו ועדות האתיקה השונות בלשכה, כדי לבחון האם יש עומס חריג בהיקף הפניות, באופן שמצדיק את התיקון המוצע.
- שנית, מוצע לוועדה לבקש נתונים באשר למספר חברי ועדות האתיקה שאמורים לפרוש בתקופה הקרובה בשל מגבלת שתי הקדנציות, כדי להבין מה היקף הפגיעה הנטענת שצפויה להיות בעבודתן של ועדות האתיקה בעקבות המגבלה הקיימת.

¹ יצוין, כי הגבלות אלה עולות בקנה אחד עם ההוראה הכללית שבס' 6 לחוק, ולפיה כהונה בתפקיד שאליו נבחר או התמנה חבר הלשכה בידי המועצה הארצית לא תהא ליותר **משלוש** תקופות כהונה רצופות.

▪ שלישית, מוצע לוועדה לבחון, האם במצב הדברים הנתון (ובמיוחד נוכח שחרור המילואים הנרחב שנעשה בתקופה האחרונה), האפשרות של עורך דין להתמנות כחבר בוועדת אתיקה עלולה להיפגע כתוצאה מהיותו במילואים. כן מוצע לבחון האם פתיחת השער למי שכיהן כבר שתי קדנציות בתפקיד להתמנות גם לקדנציה שלישית, עשויה לעזור לאותו חייל מילואים או דווקא עלולה לפגוע בסיכויו לקבל הזדמנות להתמנות לתפקיד.

(2) תחולה – נוכח העובדה שהחלה מיידית של התיקון המוצע מעוררת היבטים פרסונאליים (היא מאפשרת למי שמכהן כעת בוועדת אתיקה בקדנציה השנייה, להתמנות לקדנציה נוספת), מוצע לוועדה לשקול – בין היתר על יסוד הנתונים שהתבקשו לעיל והבנה מעמיקה יותר של היקף הצורך בתיקון – את האפשרות להחיל את התיקון המוצע בתחולה צופה פני עתיד, כלומר, לא על מי שבמועד חקיקת החוק מכהן כחבר בוועדת אתיקה.